

Roodmus. Foto: Hans Gebuis

Dutch Birding-vogeldag verhuist

Ook in 2007 vindt de Dutch Birding-vogeldag plaats en wel op zaterdag 17 maart. Na bijna 20 jaar op een vaste locatie in Utrecht gezeten te hebben is dit jaarlijkse evenement verhuist. De nieuwe locatie is Congrescentrum De Werelt in Lunteren. Gedurende de Dutch Birding-vogeldag worden er interessante lezingen gehouden over determinatie, verspreiding en voorkomen van zeldzame en interessante vogelsoorten uit binnen- en buitenland. Ook wordt er een mystery-bird-competitie gehouden. In de foyer komt een vogelaarsbeurs met stands, met onder meer optiek, vogelboeken, reisorganisaties, collega-vogelorganisaties, DVD's, CD met vogelgeluiden etcetera. De zaal gaat open om 09.00 uur, de entree bedraagt 7 euro. Als het programma opgesteld is wordt dit zo spoedig mogelijk bekend gemaakt op de website www.dutchbirding.nl, in het tijdschrift Dutch Birding en op de Dutch Birding-vogellijn, 0900-BIRDING (0,35 euro p/m).

Eerste impressies integrale Wadden-inventarisatie 2006

Vanaf 1991 wordt eens in de vijf jaar de Waddenzee tussen Den Helder en Esbjerg op alle karakteristieke broedvogels geïnventariseerd. De tellingen vinden plaats in het kader van het Trilateral Monitoring and Assessment Program (TMAP) en dragen bij aan de aansturing en evaluatie van het natuurbeleid in de internationale Waddenzee. In Nederland vormen de tellingen een belangrijke bouwsteen voor het landelijk broedvogelonderzoek. De organisatie ervan ligt bij SOVON, in opdracht van het Ministerie van LNV, het veldwerk wordt grotendeels gedragen door terreinbeherende instanties en vrijwilligers. Hier een eerste impressie van de nog onvolledige resultaten.

Vierde integrale broedvogeltelling

De periodieke integrale telling vormt een aanvulling op en referentiebeeld voor de jaarlijkse kartering van 35 karakteristieke Waddensoorten in proefvlakken (4800 ha). In 2006 vond voor de vierde maal een integrale inventarisatie plaats, na eerdere tellingen in 1991, 1996 en 2001.

Door de inspanningen van de vrijwilligers en vooral ook de terreinbeheerders, en mede door broedvogelkarteringen ter evaluatie van de weidevogelpakketten van de subsidieregeling agrarisch natuurbeheer (SAN), was de dekking ditmaal bijzonder groot. De omvangrijke polders op Texel en Terschelling werden niet eerder zo goed onderzocht bij een integrale telling.

Florerende kolonievogels, kromsnabels in problemen

Anders dan in de afgelopen jaren brachten veel kolonievogels fikse aantallen jongen groot. Er zijn wel nesten weggespoeld, maar dat was meest vroeg in het seizoen, waardoor nog een tweede broedpoging kon worden ondernomen. In voorgaande jaren vonden stormvloed en laat in het seizoen plaats, te laat voor de vogels om nog opnieuw te beginnen.

Aalscholvers en Lepelaars nemen nog steeds licht toe. Vooral de lepelaarkolonie op zuidelijk Texel (> 250 paren) doet het goed. Deze vogels zoeken hun voedsel veelal in de Noord-Hollandse poldersloten. Waarschijnlijk zijn ze van het Zwanenwater afkomstig (kolonie grotendeels door vossen verdreven) en verplaatsten ze wel hun broedkolonie, maar niet hun foerageergebieden; de afstand speelt kennelijk geen belangrijke rol.

Zorgelijke berichten over twee soorten waarvoor het Waddengebied het verreweg belangrijkste Nederlandse broedgebied vormt. Hoewel er dit jaar weer een paartje Blauwe Kiekendieven op Vlieland broedde, is het totale aantal weer gedaald ten opzichte van voorgaande inventarisaties, tot minder dan 50 paren. Op Terschelling viel het aantal paren in 2001-06 terug van 30 naar 13. Alleen

op Texel, het enige eiland met de grotere noordse woelmuis en veel akkerland, bleven de aantallen vrijwel stabiel. Het onderzoek naar prooikeuze en broedresultaten, uitgevoerd in opdracht van Vogelbescherming Nederland, bracht aan het licht dat verminderde overleving belangrijker lijkt te zijn dan slechte broedresultaten. Dit jaar was eenderde van de broedende vrouwtjes net één jaar oud. Beroerd gaat het ook de Velduil. Na een opleving vorig jaar, vielen de aantallen gevoelig terug (voorbeeld Texel: 3 paren, tegen 10 in 2005), vermoedelijk omdat het op de eilanden een daljaar voor woelmuizen was.

Wisselende ervaringen bij sterns

De laatste jaren zijn Grote Sterns steeds meer gaan broeden buiten de grote kolonie op Griend; in 2006 o.a. op Texel, Terschelling en Ameland. In de Duitse Waddenzee waren in 2006 in totaal 2000 paren gevestigd op drie eilanden (Wangerooge, Baltrum, Juist) in Ostfriesland (Nedersaksen). In Sleeswijk-Holstein namen de aantallen af. Omdat de populatie als geheel stabiel blijft, gaat het blijkbaar om verschuivingen binnen de Waddenzee. Op Texel zaten 1100 paar Grote Sterns veilig beschut tegen hoog water langs een binnendijks plasje aan de zeedijk. Deze kolonie lijkt nu 'vol' te zitten. Dwergsterns kenden mooie aantallen en een goed broedsucces in de westelijke Waddenzee, tot en met Terschelling. Rond Rottumerplaat en Rottumeroog was het echter slecht gesteld met alle sterns. Bij Delfzijl, waar de kolonie Visdieven en Noordse Sterns op het haven-terrein in 2005 tot ongekende aantallen groeide (resp. 934 en 160 paren), ging veel mis door bouwwerkzaamheden. Ondanks afspraken over afstemming van de werkzaamheden met de belangen van de sterns, werd vestiging op het gehele terrein onmogelijk gemaakt door dekkleden. Na een weekeinde met harde wind was een deel hiervan verdwenen en werd het terrein alsnog massaal bezet. Ten opzichte van een jaar eerder kwam echter minder dan de helft van

Visdief.
Foto: Hans Gebuis

Veldleeuweriken met kleurringen gezocht

het aantal sterns tot broeden. Deze kolonie is de grootste op het vasteland van het Waddengebied en bovendien gunstig gelegen (weinig predatie). Momenteel wordt onderzocht of een alternatieve locatie voor de kolonie kan worden aangeboden.

Afname Kluut zet door

Voorgaande jaren waren negatieve geluiden te horen over de Kluut, één van de belangrijkste broedvogels van de Waddenzee (zie o.a. aanwijzing van het gebied als Vogelrichtlijngebied in het Natura 2000 netwerk). De afname op de vastelandkwelders is nog niet gestopt. Op de Groninger Noordkust kwamen nog geen 200 paren tot broeden, 16% van de gemiddeld 1200 die er in 1995-2000 nestelden. De tot voor kort grote kolonie in de nieuw ingerichte Polder Breebaart, aan de westzijde van de Dollard (maximum 826 paren in 2003), herbergde nu maar 50 paren, en er werden vrijwel geen kuikens gezien. Onderzoek uitgevoerd in het kader van het reproductiemetnet in 2005, wijst erop dat slechte broedresultaten één van de belangrijkste oorzaken achter de waargenomen populatieafname vormen. Geïntegreerd onderzoek naar broedsucces, voedselvoor-

ziening en interactie met habitatveranderingen op de kwelders kan licht werpen op de achtergronden van de afname.

Zeldzame soorten

Broedvogelinventariseerders in het Waddengebied hebben altijd een kans om zeldzame soorten tegen het lijf te lopen. Zo werden karteerders op Texel en Vlieland verrast door zingende Nachtzwaluwen! Op Ameland werden drie zingende Roodmussen waargenomen, een soort die begin jaren negentig - kort na de vestiging als broedvogel - enige tijd duidelijk talrijker was.

Lieuwe Dijkse & Kees Koffijberg

De broedvogelinventarisaties in het Waddengebied in het kader van TMAP zijn onderdeel van het Netwerk Ecologische Monitoring (NEM), dat wordt uitgevoerd in samenwerking met het CBS en financieel mogelijk wordt gemaakt door het Ministerie van LNV. Het rapport van de internationale kartering in 2001 kan worden bekeken op <http://www.waddensea-secretariat.org/>

Watervogels: wisseling van de wacht

Er zijn wat wijzigingen te melden in het coördinatorenkorps voor de watervogeltellingen. Arjan Boele gaat zich nog meer dan vroeger op de broedvogels richten, en draagt in Zuid-Holland de coördinatie over aan Jan-Willem Vergeer. Dezelfde persoon neemt in Noord-Brabant bij de maandelijkse tellingen het stokje over van Jan Schoppers. De midwintertelling hier komt in handen van Mark van der Zijden. Het gezicht van de maandelijkse tellingen in Friesland, Sieds Boersma gaat

zich weer meer richten op zelf veldwerk uitvoeren en blijft wel de coördinatie van de Friese Noordkust doen. Romke Kleefstra heeft de omvangrijke werkzaamheden in Friesland overgenomen. In Utrecht, is Wigle Braakma gestopt met de coördinatie van de midwintertelling na jarenlange inspanningen daarvoor, er is nog geen opvolger gevonden. We zeggen de vertrekkende coördinatoren onze welgemeende dank en de nieuwelingen wensen we veel succes toe.

In de zomer van 2006 is door de Rijksuniversiteit Groningen een onderzoek gestart naar de relatie tussen populatietrends en lichaamsconditie van Veldleeuweriken. De broedpopulatie van het Aekingerzand, in het Nationaal Park Drents-Friesche Wold vlakbij Appelscha, is studieobject. Eén van de eerste doelen is om meer te weten te komen over broedgedrag en -gebied, trek en overwinteringsgebieden van deze leeuweriken.

In broedseizoen 2006 zijn meer dan 100 Veldleeuweriken van kleurringen voorzien. We gebruiken een schema met aan de rechterpoot een rode kleurring boven een metalen ring, en aan de linkerpoot 2-3 kleurringen. Er vliegen echter nog meer kleurcombinaties rond in Nederland, als onderdeel van andere ringprogramma's, dus let goed op! Eind september waren de leeuweriken op het Aekingerzand klaar met de rui en begonnen ze het broedgebied te verlaten. Zouden ze op nabije akkers en weilanden blijven of juist verder weg trekken? Waarnemingen van geringde leeuweriken zijn erg belangrijk om hierachter te komen!

Daarom kunnen we de hulp van andere vogelaars goed gebruiken. Wanneer u een geringde Veldleeuwerik ziet, waarschuw ons dan s.v.p. zo snel mogelijk. Ook als de kleurcombinatie niet afgelezen werd, is een waarneming interessant voor ons. Dat geeft een aanwijzing om zelf in dat gebied op zoek te gaan. De waarnemer krijgt een overzicht van de geschiedenis van de waargenomen vogel(s).

Waarnemingen graag doorgeven aan:

Arne Hegemann, Dierecologie, Centrum voor Ecologische en Evolutionaire Studies, Rijksuniversiteit Groningen, Postbus 14, 9750 AA, Haren, +31 (0)50 363 3409, email: a.hegemann@rug.nl